

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70, Republica
Moldova, MD – 2009, tel./fax: (+ 373 22) 22 52 27, 22 15 47

**ВЫСШАЯ СУДЕБНАЯ
ПАЛАТА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

Республика Молдова, MD - 2009, мун. Кишинэу, ул.
М.Когăлничану, 70 Тел./ факс. (+373 22) 22 52 27,

29.09.2014 Nr. 051 - 160 / 2014

La nr. _____ din _____

**Dlui Alexandru Tănase
Președintele Curții Constituționale**

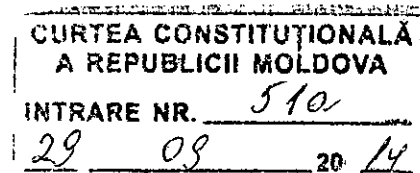
Stimate Domnule Președinte,

Prin prezenta, Vă remit alăturat Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 29.09.2014 privind sesizarea Curții Constituționale referitor la controlul constituționalității unor prevederi ale Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 177 din 25.07.2014.

Cu respect,

Președinte

Mihai Poalelungi

**Plenul Curții Supreme de Justiție
a Republicii Moldova**

H O T Ă R Î R E

privind sesizarea Curții Constituționale
referitor la controlul constituționalității prevederilor
Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 177
din 25.07.2014

Obiectul sesizării

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității și declararea ca fiind neconstituționale a unor prevederi ale Articolului II din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 177 din 25.07.2014, Monitorul Oficial nr.231-237/535 din 08.08.2014, prin care au fost operate modificări la Articolul 19 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.15-17, art.63). În special sunt contestate:

- modificările la alineatul (4), în partea ce se referă la textul „*art.324 și art.326*” *se substituie cu textul „art.243, 324, 326 și 330²”*;
- completarea cu alin. (5¹);
- completarea cu alin. (5²);
- completarea cu alin. (5³), în partea ce se referă la textul „*și întocmirea procesului-verbal de către agentul constatator,*”.

Cadrul juridic relevant

Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr.1) sunt următoarele:

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 116

Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.”

Prevederile relevante ale Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în M. O., 2013, nr.15-17, art.63) sunt următoarele:

Articolul 17

Asigurarea independenței judecătorului

„Independența judecătorului este asigurată prin:

- a) procedura de înfăptuire a justiției;
- b) procedeul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție;
- c) declararea inviolabilității lui;
- d) secretul deliberărilor și interzicerea de a cere divulgarea lui;
- e) stabilirea răspunderii pentru lipsa de stimă față de judecată, judecători și pentru imixtiune în judecarea cauzei;
- f) alocarea resurselor adecvate pentru funcționarea sistemului judiciar, crearea de condiții organizatorice și tehnice favorabile activității instanțelor judecătorești;
- g) asigurarea materială și socială a judecătorului;
- h) alte măsuri, prevăzute de lege.”

Articolul 19

Inviolabilitatea judecătorului

„(1) Personalitatea judecătorului este inviolabilă.

(2) Inviolabilitatea judecătorului se extinde asupra locuinței și localului lui de serviciu, vehiculelor și mijloacelor de telecomunicație folosite de el, asupra corespondenței, bunurilor și documentelor lui personale.

(3) Judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia sa exprimată în înfăptuirea justiției și pentru hotărârea pronunțată dacă nu va fi stabilită, prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal.

(4) Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art.243, 324, 326 și 330² din Codul penal al Republicii Moldova, precum și în cazul infracțiunilor flagrante, acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar.

(5) Judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă.

(5¹) Prin derogare de la alin.(5), după începerea procesului penal și pînă la începerea urmăririi penale, în cazul infracțiunilor specificate la art.243, 324, 326 și 330² din Codul penal al Republicii Moldova, judecătorul poate fi reținut, supus aducerii silite, percheziționat, în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova, fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii, doar cu autorizația Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a unui adjunct desemnat în temeiul ordinului emis de Procurorul General.

(5²) Prin derogare de la prevederile Codului contravențional al Republicii Moldova în partea ce vizează examinarea cauzelor contravenționale de către agentul

constatator, în cazul în care judecătorul refuză să semneze procesul-verbal cu privire la contravenție sau dacă acesta solicită expres, prin mențiune în procesul-verbal cu privire la contravenție, examinarea cauzei de către instanța de judecată, dosarul contravențional se transmite pentru examinare și soluționare a cauzei instanței de judecată de la locul unde a fost săvârșită fapta.

(5³) Judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție, urmează a fi eliberat imediat după identificare și întocmirea procesului-verbal de către agentul constatator, cu informarea Consiliului Superior al Magistraturii despre faptul reținerii.”

Prevederile relevante ale Legii nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în M. O., 2013, nr.15-17, art.65) sunt următoarele:

Articolul 23

Asigurarea inviolabilității judecătorilor

„(1) Propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul Procurorului General de pornire a urmăririi penale, de reținere, de aducere silită, de arestare sau de percheziție a judecătorului se examinează de către Consiliul Superior al Magistraturii imediat, dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii examinează propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul emis de Procurorul General doar sub aspectul respectării condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silită, arestării sau percheziției judecătorului, fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate.

(3) Procurorul General nu participă la deliberare.”

Argumentele sesizării

Modificările operate în art.19 alin.(4) din Legea cu privire la statutul judecătorului înlătură necesitatea obținerii acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea de către Procurorul General a urmăririi penale împotriva judecătorilor care au săvârșit infracțiuni specificate la articolele 243 (spălarea banilor), 324 (corupere pasivă), 326 (trafic de influență), 330² (îmbogățire ilicită) din Codul penal.

Astfel, în cazul săvârșirii de către un judecător a infracțiunilor menționate supra nu este necesară o procedură specială pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului, Procurorul General dispunând pornirea urmăririi penale fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii.

În hotărârea nr. 22 din 05.09.2013, Curtea Constituțională a reținut că, reieșind din normele procesuale penale, pornirea urmăririi penale în conformitate cu legislația în vigoare, când rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală și infracțiunea a fost săvârșită de către un judecător, răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită nu este un act de intervenție în activitatea și independența judecătorilor, ci un proces legal de tragere la răspundere pentru ilegalitatea comisă. De asemenea, Curtea a constatat că investirea

Procurorului General cu atribuția de a porni urmărirea penală în privința unui judecător fără acordul prealabil al Consiliului Superior al Magistraturii este justificată de particularitățile investigării cazurilor de corupție, care solicită operativitate și confidențialitate în efectuarea acțiunilor procesuale.

În același timp, Curtea a reținut că buna reputație a judecătorului constituie o condiție a încrederii publice în justiție și eficiența acesteia, fără de care nu poate fi concepută calitatea justiției și deplina aplicare a dispozițiilor constituționale și legale care reglementează înfăptuirea sa.

Plenul Curții Supreme de Justiție consideră că dreptul Procurorului General de a dispune pornirea urmăririi penale în privința judecătorilor, fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii, pentru infracțiunile prevăzute de art. 243 și 330² CP, poate aduce atingere reputației magistraților, implicit și încrederii publice în justiție. La fel, dreptul menționat al Procurorului General nu poate fi justificat de particularitățile investigării cazurilor de spălare a banilor și îmbogățire ilicită, or caracterul acțiunilor procesuale, în aceste cazuri, sunt completamente diferite decât cele ce sunt necesare în cazul infracțiunilor de corupție. Mai mult, este practic imposibil de modelat situații în care solicitarea acordului de la Consiliul Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale ar periclita cumva investigarea infracțiunilor prevăzute de art. 243 și 330² CP.

Completarea art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului cu alin. (5¹) permit organelor de drept ca **după începerea procesului penal și până la începerea urmăririi penale**, în cazul infracțiunilor specificate la art. 243, 324, 326 și 330² din Codul penal al Republicii Moldova, judecătorul poate fi reținut, supus aducerii silite, percheziționat, în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova, fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii, doar cu autorizația Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a unui adjunct desemnat în temeiul ordinului emis de Procurorul General. De fapt, redacția alin. (5¹) a fost dictată de prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 22 din 05.09.2013, prin care au fost declarate prevederile legale cu privire la reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționării magistraților.

Potrivit art. 1 alin (1) Cod de procedură penală *procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni*. Astfel, pentru declanșarea procesului penal și, ca urmare pentru începerea activității organelor de urmărire penală sau a procurorului, în toate cazurile, această activitate este determinată de aducerea la cunoștință a organelor competente din sursele prevăzute de art. 262 și 273 CPP despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal. Actul respectiv constituind și punctul de plecare al procesului penal fără care acesta nu poate începe. Deci, sesizarea are valoarea atât a elementului informațional cât și a temeiului legal de declanșare a procesului penal.

În art. 274 alin. (1) CPP se stabilește că organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art. 262 și 273 dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

Precum s-a menționat *supra*, din conținutul art. 19 alin. (5¹) al Legii cu privire la statutul judecătorului rezultă că **după începerea procesului penal și până la începerea urmăririi penale**, în cazul infracțiunilor specificate la art.243, 324, 326 și 330² din Codul penal al Republicii Moldova, judecătorul poate fi reținut, supus aducerii silite, percheziționat.

În același timp, conform art. 279 alin.(1) CPP, efectuarea acțiunilor procesuale se permite doar în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale și numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune. Acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere pot fi realizate doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel. La fel, ținând cont de prevederile art.1321 alin.(1) CPP, măsurile speciale de investigații reglementate de Secțiunea a 5-a, Capitolul III din CPP pot fi efectuate numai în cadrul urmăririi penale.

Analizând prevederile Codului de procedură penală sus-menționate, desprindem că, din momentul sesizării sau autosesizării și până la darea ordonanței de începere a urmăririi penale, organul de urmărire penală poate efectua doar acțiunile procesuale prin care nu este adusă atingere drepturilor părților. Astfel, se vor efectua acțiunile ce nu suferă amânare în scopul constatării *bănuielii rezonabile*.

La modul concret, din momentul înregistrării sesizării cu privire la infracțiune și până la darea soluției de începere a urmăririi penale, pot fi efectuate:

- a) *audierea martorilor;*
- b) *cercetarea la fața locului;*
- c) *prezentarea spre recunoaștere;*
- d) *experimentul;*
- e) *examinarea corporală;*
- f) *examinarea cadavrului;*
- g) *constatarea tehnico-științifică și medico-legală.*

Din jurisprudența Curții Supreme de Justiție rezultă că efectuarea altor acțiuni procesuale, cu excepția celor enumerate mai sus, până la începerea urmăririi penale, nu se admite, sub riscul excluderii probelor (datelor) în baza art. 94 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală.

În așa mod, Plenul conchide că prevederile art. 19 alin. (5¹) al Legii cu privire la statutul judecătorului sunt în contradicție directă cu prevederile Codului de procedură penală în partea ce se referă la acțiunile procesuale care pot fi întreprinse în perioada de timp de la pornirea procesului penal și până la pornirea urmăririi penale. Concomitent, normele contestate, de fapt, anihilează garanțiile drepturilor persoanelor implicate în procesul penal până la declanșarea urmăririi penale.

Plenul mai menționează că prevederile art. 19 alin. (5¹) din Legea cu privire la statutul judecătorului lasă loc de abuzuri din partea procuraturii, care va avea dreptul de a efectua acțiuni procesuale, după pornirea procesului penal, dar în afara urmăririi penale și în lipsa unei bănuieli rezonabile precum că persoana respectivă a comis o faptă prejudiciabilă. Or, din conținutul actual al normei contestate rezultă că judecătorul poate fi reținut, adus silit sau percheziționat la simpla sesizarea sau autosesizare, care poate fi absolut neîntemeiată, dar care, formal, a servit temei pentru pornirea procesului penal.

Abordând constituționalitatea prevederilor art. 19 alin. (5¹) din Legea cu privire la statutul judecătorului, trebuie indicat și faptul că acestea instituie norme procesual penale care nu se conțin în Codul de procedură penală. Pe de altă parte, art. 2 alin. (1) și

(2) din Codul de procedură penală stabilesc că procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de CPP, iar normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în codul de procedură penală.

Necesitatea includerii în Codul de procedură penală a normelor de procedură penală indicate de alte legi derivă și din Hotărârea Curții Constituționale nr.1 din 22.01.2008 privind controlul constituționalității art.2 alin.(1) și alin.(4) din Codul de procedură penală.

Potrivit art. 19 alin. (5²) din Legea cu privire la statutul judecătorului, prin derogare de la prevederile Codului contravențional al Republicii Moldova în partea ce vizează examinarea cauzelor contravenționale de către agentul constatat, în cazul în care judecătorul refuză să semneze procesul-verbal cu privire la contravenție sau dacă acesta solicită expres, prin mențiune în procesul-verbal cu privire la contravenție, examinarea cauzei de către instanța de judecată, dosarul contravențional se transmite pentru examinare și soluționare a cauzei instanței de judecată de la locul unde a fost săvârșită fapta.

Conform art. 19 alin. (5³) din Legea cu privire la statutul judecătorului, judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție, urmează a fi eliberat imediat după identificare și întocmirea procesului-verbal de către agentul constatat, cu informarea Consiliului Superior al Magistraturii despre faptul reținerii”.

Până la adoptarea Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 153 din 05.06.2012 (Monitorul Oficial nr. 185 din 31.08.2012), procedura de tragere la răspundere administrativă a judecătorilor a fost reglementată de prevederile art. 19 alin. (6) al Legii cu privire la statutul judecătorului, conform căruia, judecătorul putea fi supus sancțiunilor administrative numai de către instanța de judecată, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorul reținut în cazul în care era bănuit că a săvârșit o contravenție administrativă urma a fi eliberat imediat după identificare.

Prin hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 05.09.2013, abrogarea alin. (6) al art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului a fost declarată neconstituțională.

Curtea Constituțională a menționat drept incontestabil faptul că judecătorii sunt responsabili de săvârșirea faptelor contravenționale, însă excluderea prevederii privind aplicarea sancțiunilor contravenționale față de judecători **numai de către instanța de judecată** cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii diminuează independența acestora.

De asemenea, Curtea a considerat că excluderea din lege a prevederii potrivit căreia *„judecătorul reținut în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție administrativă urmează a fi eliberat imediat după identificare”*, poate servi drept temei pentru reținerea abuzivă a judecătorului, fapt ce reprezintă un pericol pentru autoritatea și reputația sa.

În opinia Plenului Curții Supreme de Justiție, reglementările actuale din art. 19 alin. (5²) și (5³), la fel, pot servi drept temei pentru reținerea abuzivă a judecătorului, fapt ce reprezintă un pericol pentru autoritatea și reputația sa.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul contravențional, procesul-verbal cu privire la contravenție este un act prin care se individualizează fapta ilicită și se identifică

· făptuitorul. Procesul-verbal se încheie de agentul constatator pe baza constatărilor personale și a probelor acumulate, în prezența făptuitorului sau în absența lui.

Astfel, procesul-verbal reprezintă un act procesual cu privire la învinuirea persoanei de săvârșirea unei contravenții, iar în lumina jurisprudenței CEDO, procesul-verbal în procedura contravențională poate fi considerat și ca o învinuire penală (*Cauza Zilinberg c. Moldovei, Cererea nr. 61821/00*).

Plenul consideră inadmisibilă situația în care învinuiri cu caracter penal pot fi aduse magistraților de organe extrajudiciare, precum sunt agenții constatori, și fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Concluzia menționată este confirmată și prin prevederile alin. (4) ale art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului, care statuează că urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală.

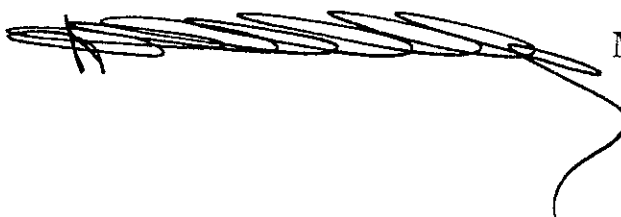
Neconstituționalitatea textului „și întocmirea procesului-verbal de către agentul constatator,” din alin. (5²) al art. 19 mai derivă și din faptul că judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție, urmează a fi eliberat nu imediat după identificare, însă doar după întocmirea procesului-verbal de către agentul constatator. În situația în care Codul contravențional nu stabilește termene concrete în care se întocmește procesul-verbal, se impune concluzia că judecătorul nu va fi eliberat imediat după stabilirea identității sale, chiar și în cazul în care va declara din start că nu va semna procesul-verbal.

Din motivele menționate, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 24 alin. (1), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. a), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, Plenul Curții Supreme de Justiție

HOTĂRĂȘTE:

A sesiza Curtea Constituțională referitor la controlul constituționalității prevederilor Articolului II al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 177 din 25.07.2014.

Președinte

Mihai Poalelungi

mun. Chișinău,
29 septembrie 2014
Nr. 11